

De beginselen voor het faunabeleid

A.J. Cnoop Koopmans

Op het landelijke congres Verantwoord Faunabeleid, dat zes natuur- en milieuorganisaties hielden op 4 april 1992, zette mr. A.J. Cnoop Koopmans de toon met een kristalhelder en fundamenteel betoog over de grondslagen voor het beleid voor onze in het wild levende zoogdieren en vogels. De directe aanleiding voor het congres was de discussie over het nieuwe faunabeleid van het Rijk; hiervoor heeft staatssecretaris Gabor van Natuurbeheer een ontwerp opgesteld waarvan de titel 'Nota Jacht en wildbeheer' reeds de innerlijk tegenstrijdigheid van de inhoud aangeeft.

Faunabeleid' is iets anders dan 'faunabeheer'. In de opvatting van de zes natuur- en milieuorganisaties moet het beheer minimaal zijn. Er is zelfs beleid denkbaar dat bestaat uit non-beheer, dus uit niets doen.

Als grondslagen voor een verantwoord beleid zijn een aantal beginselen geformuleerd. Te weten het beschermingsbeginsel, het non-interventiebeginsel, het gemeenschapsbeginsel, het domicilie- of verblijfsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en het legaliteitsbeginsel. Het zijn mooie zuivere beginselen: ethisch, maatschappelijk en wetenschappelijk verantwoord. Maar op die beginselen zijn uitzonderingen mogelijk, die ook zullen worden genoemd.

Het **beschermingsbeginsel**. Alle in het wild levende dieren dienen algehele bescherming te krijgen. Bescherming tegen opzettelijk leed, tegen doden, tegen verwonden, tegen aanschieten, tegen angst aanjagen, tegen verstoren en tegen gevangen nemen. Ons mensen past bescheidenheid en respect tegenover de wilde fauna. Hetzij uit respect voor Gods schepping. Hetzij wegens de autonome, onaantastbare schoonheid van dieren en natuur. Wij moeten zorgen dat in ons dichtbevolkte, door ons bestuurde land wilde dieren een plaats behouden en wij moeten trots zijn dat ze hier nog willen leven en dat zij zich willen voortplanten of 's winters op bezoek komen. Ze moeten dat veilig kunnen doen, door ons beschermd in hun kwetsbaarheid.

◀ Jacht op wilde dieren als tijdverdrijf is uit de tijd.

▲ Ganzenjagers in de Eemspolder. Een derde tot de helft van alle levende ganzen heeft hagel in het lichaam.

gen en de dijken. In die wetgeving moet toeëigening van wilde dieren geen eigendom opleveren en strafbare handelingen al helemaal niet. We willen ook geen exploitatie door particulieren van de wilde fauna. Deze is geen produktiemiddel en onderscheidt zich daarin van de veestapel of van huisdieren.

Wij wensen geen benutting van de wilde fauna. Het 'wise use'-beginsel dat in dit opzicht wel wordt aangehaald, is een noodklep in ontwikkelingslanden waar de bevolking afhankelijk is van de dieren en door de benutting mogelijk hun bescherming zal vermeerderen. Maar dat behoort en behoort bij ons en in ons land geen toepassing te vinden.

Dit leidt tot een nieuw wetsartikel:

In het wild levende dieren zijn bezit van de gemeenschap en niet vatbaar voor toeëigening tenzij bij of krachtens de wet anders is bepaald.

Hier tegenover staat in beginsel een plicht vóór de gemeenschap om schade die door wilde dieren wordt aangericht te vergoeden.

Het **domiciliebeginsel**, oftewel het **verblijfsbeginsel**. Al wat zich op Nederlandse bodem bevindt valt onder de Nederlandse wet. Dat geldt voor mensen,

bijvoorbeeld vreemdelingen, ook nieuwkomers, ook exoten. Maar dat moet ook gelden voor dieren.

Dus dieren vallen onder wettelijke bescherming ook als ze zich in hokken, in ingerasterde terreinen of in gevangenschap bevinden. Voor trekvogels volgt dat uit onze internationale verplichtingen maar het moet ook gelden voor onze eigen standvogels en voor de zoogdieren. In de Vogelwet en de Natuurbeschermingswet is dat al zo geregeld, maar in de Jachtwet niet, die is beperkt tot dieren die in vrijheid leven en niet zijn gevangen. Weliswaar wordt in de praktijk de Jachtwet toegepast op omrasterde terreinen, groter dan honderd hectare, maar het beginsel blijft verkeerd. 'In vrijheid leven' is naar onze opvatting geen bruikbaar criterium om dieren te onderscheiden. Er zijn gaten in rasters, er zijn kanalen en sloten. Wie zal uitmaken wanneer een dier zich wel of niet in vrijheid bevindt? Maar ook principieel is het onjuist. We streven naar vergroting van de leefruimte voor dieren door verwijdering van tussenrasters, het maken van verbindingzones, en van tunnels. Ingerasterde terreinen uitsluiten van de werking van de wet is daarmee in strijd. De nota Jachten Wildbeheer maakt het helemaal bont door alle ingerasterde terreinen die kleiner zijn dan vijfduizend hectare uit te sluiten van de werking van de wet. Dat is arbitrair. Het zou betekenen dat alleen de noordelijke kroondomeinen nog binnen de werking van de wet vallen. Beter is daarom:

- Dieren zijn overal beschermd, dus ze moeten niet worden gedood en ze moeten met rust worden gelaten ook binnen de rasters.
- Het houden in kleine ruimtes, kennels, kleine rasters, kooien en hokken is op zichzelf strafbaar.

De wettelijke bescherming geldt voor alle dieren die zich op Nederlands grondgebied bevinden.

Het **gelijkheidsbeginsel**. Zoals artikel 1 van de Grondwet zegt: allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Het verzet zich tegen discriminatie op grond van ras of soort. Voor mensen houdt het in: geen bevoor-

▲ Honden horen bij de jachtcultus (links). Herten op de Veluwe krijgen jaarlijks vele tonnen voedsel bijgevoerd, waardoor ze extra grote geweien krijgen (rechts).

streden om de dijken te beveiligen. Of het nodig is konijnen in de zeereep te schieten om het binnendringen van de zee te voorkomen is twijfelachtig.

c *Schade aan het natuurlijk evenwicht.* Ingrijpen kan echter alleen in zeer speciale uitzonderlijke gevallen nodig zijn, en dan na biologisch onderzoek en gedegen advies. We denken bijvoorbeeld aan herten in de bossen, die de natuurlijke bosverjonging kunnen verhinderen bij ongebreidelde voortplanting. Een systematische regeling en beheersing van een gewenst geacht ecosysteem zien wij niet als een gerechtvaardigde uitzondering. Veranderingen in het natuurlijke evenwicht zijn geen schade die ingrijpen rechtvaardigen.

d *Het belang van de beroepsmatige land- en tuinbouw.* Het is redelijk dat bij aanzienlijke schade door in het wild levende dieren kan worden ingegrepen ter voorkoming of vermindering van bedrijfsschade in de beroepsmatige land- en tuinbouw. Voor onze organiserende instellingen is dit dan ook de belangrijkste reden voor maatschappelijk ingrijpen in de wilde fauna.

Actief ingrijpen hoeft niet altijd. Ook vergoeding van de aangerichte schade is een mogelijkheid of het sluiten van een gedoogcontract met een landbouwer.

► Ook op zwanen is de jacht nog steeds geoorloofd.

Het **minimumbeginsel** betekent dat als ingrijpen in de natuur al nodig is om schade te bestrijden, dit alleen moet gebeuren als het effectief is en in een zo beperkt mogelijke omvang, bij voorkeur niet gewelddadig, maar door hekken, verjagen en verplaatsen. Bij voorkeur dus zonder gewelddadige middelen, zonder jacht en schieten. Alle jacht is wreed.

Bij de jacht worden veel dieren aangeschoten en sterven elders, of vliegen door

met hagel in het lichaam. Een derde tot een helft van alle levende ganzen heeft hagel in het lichaam. En u moet bedenken dat dat als gloeiende metaalkogels het lichaam is binnengedrongen.

Het zal nuttig zijn, om een landelijk netwerk van vogelverjagers, vogelwachten te maken, mensen die zich voor vogels interesseren en die het er voor over hebben om ze te gaan bekijken, maar ook om ze te verdrijven uit het land van de boer.

